

Brösel

Saksasta puuttuu Suomen sarjakuvaseuran kaltainen koko maan kattava kattojärjestö eri funktioineen. Sarjakuvakenttä on pirstoutunut: suuret sarjakuvakaupungit kuten Hampuri, München, Berliini eivät juuri tiedä toistensa tekemisistä. Edes kunnollista koko maan kattavaa sarjakuvalehteä ei oikein ole. Kielialueen paras sarjakuvalehti Strapazin on sveitsiläinen ja julkaisee yleensä eurooppalaista laatuisarjakuvaa muualtakin kuin saksalaiselta kielialueelta hitukan Epixin tapaan. Oma albumitarjonta tuntuu olevan vain puuduttavaa, huonosti piirrettyä huumorisarjakuvan suota: suosituin kotimainen sarjakuva lienee Kleines arschlock, Pikku Persereikä -nimisen vintiön seikkailut. Puoli vuotta minulle saktujen omista suista hoettiin, ettei ole hyvää saksalaista sarjakuvaa ja jo melkein uskoin, kunnes...

Tapaus 1): Pari sarjakuvakauppaa

Ainakin saksalaisilla on rahaa. Ainakin länessä. Kaikki kuviteltavissa olevat albumit käännetään oitis saksaksi Euroopasta ja Jenkeistä (esimerkiksi Mark Beyerin Agony). Sitten isot Amerikan tähdet kulkee kirjakauppiakierroksilla signeeraamassa kyllästyneinä alppareitaan, niinkun nyt tän kevään aikana se Miller ja noi Hernandezit. Ja näyttelykin oli siihen sivun pykätty. (Äkkiäkös ne ois sieltä vielä tänne lennättänyt kuin nyt rapakon tällä puolen ollaan, kustantajat ja kirjakauppiat, psst.) Saksalaisella kielialueella on lähes parikymmentä miljoonaa potentiaalista sarjakuvien lukijaa. Markkinat ei ole vähäiset, varsinkin kun saktut haluaa lukea akut omalla kielillään. Mutta onnistuinpas kielitaidottomana tollona löytämään Berliinistä pari erinomaista hyvin varustettua, dubbaamatonta sarjakuvallia-

Christian Huth

ketä. Tosin löydettyäni Renaten kirjaston ei tullut enää osteltua niin paljon. Niin se käy. Nämä liikkeet tuovat itse maahan kaikenlaista jenkkikamaa, sarjakuvia ja oheiskraasää isoilta ja pieniltä kustantamoilta. Kurssi oli yleensä 1\$ - 2 DM. Ja sitten niillä on vielä se galleria takahuoneessa, ah.

Grober Unfug, Zossener Str. 32-33, 1000 Berlin 61. Tel.030/693 6413. Fax.030/693 3519.

Modern Graphics, Oranienstr. 22, 10999 Berlin 36. Tel.030/615 8810. Fax.030/6158823.

Tapaus 2): Mehua ja keksejä Renatessa

Renate on sarjakuvalehti ja -kirjasto Itä-Berliinissä. Tarina alkaa tapahtumarikkaana vuonna '89 Itä-Saksassa, kun kaikki muuttui. Tai kaikki, paitsi armeija, jossa nuoret punk-henkiset järjestelmän viholliset Christian Huth, Georg "Atak" Barber ja Peter Bayer suorittivat asepalvelustaan. Erään kahvitaukoinsa aikana he päättivät perustaa sarjakuvalehden. Alkoi vimmattu ilmoitusten liimaaminen pitkin Berliinin kadunvarsia kiinnostuneiden piirtäjien löytämiseksi. Tavoitteena oli muuttaa punkin hard core sarjakuvien art coreksi. Sarjakuvien ei tarvitsisi olla hauskoja, ei ankoja tai sellaista. Sen he halusivat kertoa muillekin. Piirtäjät halusivat luoda oman sarjakuvakielensä. Ja oppia siinä sivussa piirtämään.

DDR:ssä sarjakuvat miellettiin lasten lukemiseksi, Mosaik-sarjoja on julkaistu suomeksi. Ennen Renatea vaihtoehtoisia sarjakuvalehtiä ilmestyi keskimäärin yksi vuodessa. Ensimmäinen Renate ilmestyi vuonna '90, kuudes on tulossa syksyllä '93. Kokeellisuus on säilynyt muuttumatta itsetarkoituksiksi. Värikansia tehdään silkkipainolla, kaksivärisiä useimmiten. Renate numero 3 oli erikoinen, koska se oli levy, ep nimeltä "Ein Lied für Renate". Lehden taso on kirjava, mutta tasaisesti paranemaan päin. Parhaat jutut ovat visuaalisesti erittäin näyttäviä, tekijöiden kehitysvaihti on päätälunmaava. tarinat liikkuvat arjesta absurdiin, minimalistisesta humorista runouteen. Mutta toisinaan saksalaisia pienlehtiä lukiessa tekisi mieli antaa oppitunti toimittamisesta: lehden piirtäjäksi ei pitäisi päästä vain olemalla jonkun paras kaveri. Siis - jos ensisijaisesti halutaan tehdä hyvää lehteä. Renate on poikunut tekijöilleen paitsi mainetta ja kunniaa, myös muita töitä. Saksankielisen alueen mielenkiintoisin sarjakuvalehti, sveitsiläinen Strapazin esitteli komeasti berliiniläisiä piirtäjiä numerossaan 30. Esimerkiksi Atakista ja OL:sta on tullut laajemminkin tunnettuja Zittyin, Kowalskin, Titanicin ja Die Zeitin myötä. Ja pikkulimmat laulavat, että kohta jo suomeksikin...

Atak

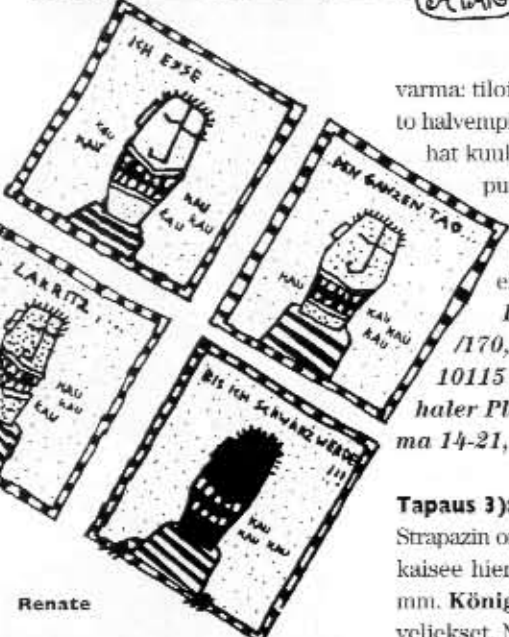
Renate -sarjakuvakirjasto on perustettu syyskuussa '92 vallattuun taloon Schokoladen -kahvilan naapurin. Schokoladen on tyyppinen berliiniläinen vaihtoehtokahvila, meluisia bändi-iltoja ja niin edelleen. Kahvilassa ja kirjastossa pyörii töissä osittain samoja, valtaukseen osallistuneita tyyppejä. Talonmestajien (idässä yleensä valtio) yleinen politiikka valtauksen suhteen on nykyään varsin maltillinen: valtaajien annetaan touhuta talossa rauhassa aikansa. Sitä mukaa kun remontri edistyy, aletaan perä yhä korkeampaa vuokraa, kunnes lopulta valtaajilla ei enää ole varaa muuhun kuin vallata uusi talo. Romuja rakennuksiaan Berliinissä riittää vielä pitkään. Ilalpa tapa remontoida, muuttaa nuorisoon anarkistiset pyrkimykset ansiottomaksi arvonnousuksi.

Hallituksen työllistämishelmasta on hellinnyt kirjastolle rahat kahden työntekijän, Augen ja Karolinan, palkkaan. Kirjaston olemassaoloa ei ole niin tulkittomasti mainostettu: Berliini on suuri kaupunki. Kirjaston käyttäjät ovat pääasiassa lähikulmien eri ikäisiä "vaihtoehtoisia" sekä 14-18 -vuotiaita nuoria, joita epävirallinen ilmapiiri ei hämää. Aika paljon käy myös läheisyyden lapsia lukiessa Aku Ankkaa. Lähes kaikkia kirjoja myös lainataan viikon laina-ajalla. Varastelu ei kuulemma ole ollut ongelmaa: ilmeisesti saksalaiset osaavat arvostaa harvoja kirjastojaan. Lehtien lisäksi on tarjolla kahvia ja keksejä. Kaiken kaikkiaan tunnelma on varsin vapaa nuodollisuudesta kuulussa Saksassa. Ja jälleen: tämä ei voisi toimia Suomessa...

Saksan suurin sarjakuvakustantaja Carlsen Comics lahjoittaa julkaisuistaan vapaakappaleet Renateen. Lähes kaikki vähintään menestyneemmät sarjakuvat käännetäänkin muista kielistä heti miten saksaksi. Renateen pyritään hankkimaan kaikki kotimaiset sarjakuvat. Jonkin verran kirjoja saadaan lahjoituksina paikallisilta sarjakuvailikkeilta. Alkuperäiskielisinä hankitaan pääasiassa avantgardempien amerikkalaiskustantajien, kuten Fantagraphicsin, julkaisuja. Hankintavinkkejä saadaan kauppiailta, kirjaston käyttäjiltä ja kustantajien katalogeista. Hetken kienurtelun jälkeen vanhat vaihtoehtoilijat tunnustavat harrastavansa myös myymälävarkautta hyvään tarjoitukseen. Mutta vain suurimmista ja kaupallisimmista liikkeistä, kuten ylikansallinen kulttuuritarvataratalo FNAC.

Valtion työllistämistuen myötä nuorisotyö tuli Renateen. Sarjakuvia piirretään lasten kanssa keskiviikkoiltoapäivisin Renaten tiloissa, jonne paikalle ilmaantui pelkästään poikia, sekä kerran viikossa läheisessä koulussa, jossa ryhmissä taas on erinimäiseen tyttöjä. Koulutoistista on koottu Valencia -niminen lehti.

Tällä hetkellä kirjaston tulevaisuus on epä-

Renate

varma: tiloista on alettu perä vuokraa, ja muutto halvempiin on edessä. Valtaamaan ei vanhat kuulemma enää jaksa ryhtyä. Paljon riippuu myös siitä, miten onnistuneena ja arvokkaana viranomaiset työtä pitävät, jatkuuko valtion rahoitus vai ei.
Bei Renate, Ackerstrasse 169 /170, 10115 Berlin. Tel. 2087456. U: Rosenthaler Platz, ma 14-21, ke 11-19, pe 14-19, su 16-19

Tapaus 3): Strapazin
Strapazin on sveitsiläinen sarjakuvalehti, joka julkaisee hienoja saksalaisia ja muita sarjakuvia, mm. König, Munoz & Sampayo, Hernandezin veljekset. Numerossa 30 esitellään Berliinin artisteja. Miksei ne saa sinne aikaan sitä koko maan kattavaa, kunnolla toimitettua lehteä? Tämän lehden nähtyäni aloin viimeistään arvel-

la, että syytä olis... Kolmen Strapaziinin vakiotehtävien näytelmä oli esillä Berliinin Grober Unfugissa ja sitten Hampurin sarjakuvafestareilla. **M.S. Bastian, Andrea Caprez & Christoph Schuler** ja **Thomas Ott**. Otrin työt ovat hieman synkeäköjä raapekarikonkuvia, muut käyttävät välineitään väreillä ja ilman varsin ekspressiivisesti.

Strapazin, Postfach 841, 8025 Zürich. Tel.01/491 9682. Fax.01/401 1944.

Tapaus 4): Comopoly 14.5. - 13.6. '93

Kun useampi tuttu oli kehnut Comopolya Hampurin sarjakuvafestivaalien parhaaksi näyttelyksi, päätin jättää jotain muuta väliin ja mennä katsomaan sitä viime tingassa, tunteja ennen kuin bussi Travemündeeseen lähti. Comopoly oli vanhaan Mercedes Benzin pääkonttoriin Reeperbahnin alkupäähän monopolipelin mallin rakennettu sarjakuvanäyttely, joka hyödynsi vanhan pääkonttorin erinomaisen kekseliäisyyttä. Parhaimmillaan sarjakuvat oli laajennettu suorastaan tilataideteoksiksi, tila tuki sarjojen maailmaa. Rakennuksen pankkiholveihin ja kylpyhuoneisiin oli ripustettu niihin sopivia töitä. Junttihumorisarjoja oli esillä mauttomasti sisustetussa olohuoneessa, pornosarjoja piti tirkistellä kuin peepshowssa. Sarjakuvantekijät itse olivat innostuneet kokeilemaan musia tekniikoita, maalausta, kirjanveistoa ja jopa taidekirjoja. Ja silloinkin, kun seinälle oli ripustettu "pelkkiä" piirustusoriginaaleja, ympärille oli luotu vähintään sitä kommentoivaa ääni- tai esine-maailmaa. Näin saatiin sarjakuvaleikin se paljon haikailtu soundtrack. Comopolyyn liittyi lisäksi sarja elokuvia, luentoja, signeeraustilaisuuksia jne. näyttelyn aukioloaikana. Näyttelyluotto ei ollut vielä ilmestynyt festivaalien aikaan. Harmillista; sen olisi kyllä halunnut.

Tämän näyttelyn tärkein merkitys ei ollut erinomaisessa näyttelyarkkitehtuurissa, tilankäyttöideassa, vaan siinä, että se lopultakin kokosi hyvällä maulla saksalaiset ruoret lupaukset yhteen, saman katon alle ja myöhemmin myös oikeaoppisesti kansien väliin kunhan näyttelyluotto lopulta ilmestyy. Ja sain todistaa siitä, mitä olin epäillytkin: Saksassa tehdään paljon hyviä sarjakuvia.

Niitä vaan ei näe missään.

I. Internationaler Comic Salon Hamburg

27. - 30.5. '93

Diaesityksiä aiheista Juutalaiset sarjakuvassa.

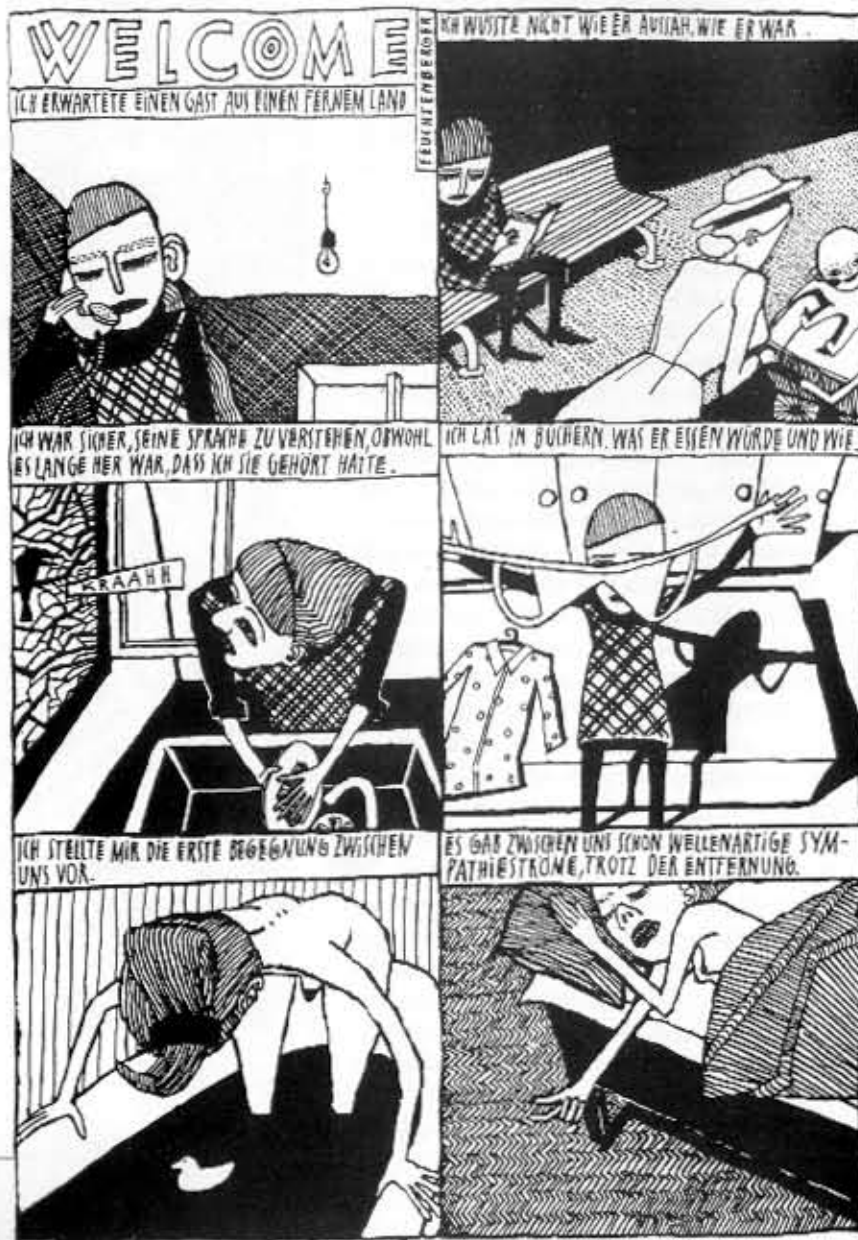
Thomas Ott

Amerikkalainen underground-sarjakuva. Tanska - sarjakuvan Eldorado (!). Maus ja saksalaiset. Sarjakuvia Kroatiasta sodan keskeltä. Fuunetti! - sarjakuvaa Italiasta. Sarjakuvia Kolmannen Valtakunnan ajalta. Thelmaa ja Louisa lyijykynällä ja tussilla (siis naissarjakuvia). "Spain is different" - espanjalaisia sarjakuvia. Disney Kolmannessa Valtakunnassa. Ankkamies Carl Barks...

Panoleissa keskusteltiin mm. miten saksalaista on saksalainen sarjakuva, sarjakuvien keräilyistä, sarjakuvaoriginaalien muuttumisesta yhä enemmän yksittäistaideteosten suuntaan, elokuvan ja sarjakuvan suhteesta, erotiikasta sarjakuvassa, romaanista sarjakuvan lähtökohdasta. Moebius ja Hernandezin veljeksiä haastateltiin, mutta se tapahtui jo perjantaina, kun minä

suurajakuvia. Disney Kolmannessa Valtakunnassa. Ankkamies Carl Barks... Panoleissa keskusteltiin mm. miten saksalaista on saksalainen sarjakuva, sarjakuvien keräilyistä, sarjakuvaoriginaalien muuttumisesta yhä enemmän yksittäistaideteosten suuntaan, elokuvan ja sarjakuvan suhteesta, erotiikasta sarjakuvassa, romaanista sarjakuvan lähtökohdasta. Moebius ja Hernandezin veljeksiä haastateltiin, mutta se tapahtui jo perjantaina, kun minä

Feuchtenberger

Markus Huber

Varennen sarjakuvia. Wilhelm Buschin töitä. Strapazin-taiteilijat Thomas Ott, M.S. Bastian, Caprez & Schuler. Amerikkalaisia sunnuntai-iltojen sarjakuvia Tenavista Tarzaniin vuosilta 1896-1950.

Iluutokauppa. Paneelikeskustelija. Diaesityksiä. Animaatioita. Myyntipöyriä. Sarjakuvavaihtoa, tietysti, kun Saksassa ollaan. Shampanja-aamiainen vain naisille! (Jonka missasin, kun bussi oli viisi tuntia myöhässä.) Palkintojenjakogaala! Kekkereitä! Kekkereitä! Avajaisia! Biileitä!

Vau. Ohjelmahan oli melkein yhtä monipuolinen kuin taannoin Helsingissä (raah, raah)...

Kunniotettava vieraslista oli omiaan herättämään allekirjoittaneessa lähinnä epäuskoa ja meni aluksi aprillipilan piikkiin: UNICEF-taiteilijat Frederic Bezia, Max Cabanes, Cosey, Goetting, Annie Goetzinger, Max, Dave McKean, Lorenzo Mattotti, Thomas Ott, Miguelanxo Prado, Francois Schulten, Guido Sieber ja Joost Swarte piirtämässä livenä. Nämä 13 huippupiirtäjää piirtävät UNICEFille kalenterin, jonka tuotto käytetään YK:n lastensuojelutyöhön eri puolilla maailmaa. Muuten vaan kunniavieraat Enki Bilal, Pierre Christin, Los Bros Hernandez (joiden näyttely ei tullutkaan Hampuriin, vaan avattiin seuraavalla viikolla Berliinissä - kun minä olin jo takas Suomessa! Ei ole oikeutta maailmassa...), Liberatorre, Jacques de Loustal, Jean-Claude de Mezieres, Moebius, Morris, Jose Munoz, Gilbert Shelton, Tabary, Jacques Tardi, Walthery, Alex Varenne, Wolinski... Ralf König, Matthias Schultheiss, Brösel ja muita paikallisia suuruuksia. Mutta ketään ne alkoo kutsua seuraavalla kerralla?!!

Erlangenissa järjestettiin pitkään Saksan suurimmat sarjakuvafestivaalit joka toinen vuosi. Nyt ne järjestetään vuorovuosina Erlangenissa ja Hampurissa. Aiemmin Erlangenissa jaetut Max ja Moritz-palkinnot jaettiin nyt ensimmäistä kertaa Hampurissa. Syndikaattijätti Bullsin rahoittama, järjestyksessä viides palkinto tullaan tästä edes jakamaan vuorovuosin Hampurissa ja Erlangenissa. Tämän vuoden palkitut: (suluissa kustantaja)

Paras saksalainen albumi: **Walter Moers: Es ist ein... Maria**

(Eichhorn)

Paras käännösalbumi: **Mattotti/Ambrosi: Mies ikkunassa** (Edition Kunst der Comics)

Paras huumorialbumi: **Riff Reb's: Myrtil Mistelzweig, teuflisches Versprechen** (Feest Comics)

Paras lasten ja nuorten albumi: **Dominique David: Jimmy Boy** (Carlsen Verlag)

Paras käännösstrippi tai pilakuva: **Gary Larson: Harhama** (Goldmann Verlag)

Juryn yllätyspalkinto: **Numa Sadoul: Das Grosse Moebius Buch** (Carlsen)

Yllätyspalkinto elämäntyöstä: **Carl Barks**

Fanzine-palkinto (suurimpien kustantajien yhdessä sponsaamat 2000 DM): **Artige Zeiten, Andreas Michalke/Minou Zaribaf, Borner Strasse 47, 2000 Hamburg 50, Tel. 040/390 35 30.** Siitä vaan tilaamaan tätä varsin mainiota Love & Rockets -vokutteista omakustannetta!

Kokonaisuudessaan Hampurin ensimmäiset sarjakuvafestivaalit olivat varsin järjestyttävä kokemus. Järjestelyt pelasivat hyvin, ohjelmaa oli paljon ja se oli mielenkiintoista. Päällekkäisyydet oli onnistuttu välttämään

yllättävän hyvin, paitsi jos sattui jämähtämään suosikkiartistinsa signeerausjonoon. Kunniavieraita oli niin paljon, että väentungoksessakin tuntui, että aina kun käänsi päänsä, siellä oli joku stara. Miten ne olikin saaneet ne kaikki sinne? Tapahtumia ja näyttelyitä oli siroteltu sopivasti ympäri kaupunkia. Koko kaupunki myös tuntui olevan pelkkää sarjakuvaa. Ehkä vaikutuksensa oli päätuottajalla: se kun oli tällaisiin kaupunkitapahtumiin keskittynyt City & Show Concept. Vihän niinkuin Helsingin Juhlaviikot tulisi jeesaamaan meitä Vanhalle! Sarjakuvaporukan huoleksi olikin jätetty lähinnä taiteellinen johtajuus. Varsinaisen festivaaliohjelman ulkopuolelta löytyi myös todellisia herkkuja, kuten Comopolis ja pari kahvilanäyttelyä. Ja kuulemma maajo No Budget Film Festival. Kuulemma - kaikkeen en sentään minäkään ehtinyt, voih.

Roju

Caprez & Schuler

Andreas Gefé

